

Enerji Projelerinin Geliştirilmesinde Yenilikçi bir Yöntem: ESCO Modeli

NİSAN 2024

Gerek artan enerji maliyetleri, gerekse 2053 yılı net-sıfır emisyon hedefleri kapsamında karbon emisyonlarının azaltılması hedefleri, şirketleri yeşil dönüşüm yol haritaları belirlemeye ve yenilenebilir enerji yatırımları yapmaya teşvik etmektedir. Bu yatırımların gerçekleşmesinde ise enerji performans sözleşmeleri (EPS) ve bu sözleşmelerin temel aktörleri olan enerji hizmeti şirketleri (ESCO) ön plana çıkmaktadır. Bu yazımızda EPS'ler çerçevesinde dünyadaki ve Türkiye'deki ESCO modellerini inceledik.

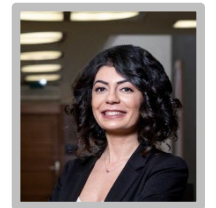
EPS ve ESCO Nedir?

EPS, yenilenebilir enerjiye dayalı öz tüketim projeleri ile enerji verimliliği projelerinin geliştirilmesinde kullanılan yenilikçi bir modeldir. Bu modelde ESCO, projenin yapımını, geliştirilmesini ve bazı durumlarda da finansmanını üstlenmekte, proje maliyetleri ise projeden elde edilen gelirlerden ya da tasarruflardan karşılanmaktadır. Projenin bu şekilde kendi kendini ödemesi, ESCO modelini özellikle yüksek elektrik tüketimi olan sanayi tesisleri ve ticarethaneler bakımından cazip bir seçenek haline getirmektedir.

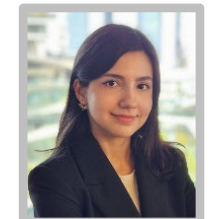
ESCO'lar, EPS kapsamında proje sahiplerine sağladıkları enerji uzmanlığı, finansman ve teknik kapasite destekleriyle proje sahiplerinin bu konularda külfet altına girmeden enerji yatırımlarını gerçekleştirmesini mümkün kılmaktadır. Bu sözleşmelerin en belirgin özelliği, teknik risklerin proje sahibinden ESCO'lara aktarılması ve ESCO tarafından sunulan performans garantileriyle desteklenmesidir.^[1] ESCO'ların hizmet bedeli ise, genellikle

Mustafa Durakoğlu
Ortak

Elif Dilek Yılmaz
Avukat

Burcu Çirinceli
Stajyer Avukat

projelerin enerji tasarrufu veya hizmet seviyeleri ile ölçülen performanslarına bağlıdır ve bu yönleriyle geleneksel proje yüklenicilerinden ayrılmaktadırlar.

Türkiye’de ESCO’lara Dair Yasal Düzenlemeler

Türkiye’de EPS ve ESCO’larla ilgili ilk resmi düzenlemeler 5627 sayılı Enerji Verimliliği Kanunu’nda^[2] (Kanun) yapılmıştır. Kanun’da 2018 yılında yapılan değişiklikler^[3] ile EPS “uygulama projesi sonrasında sağlanacak enerji tasarruflarının garanti edilmesi ve yapılan harcamaların uygulama sonucu oluşacak tasarruflarla ödenmesi esasına dayanan sözleşme” olarak tanımlanmıştır. ESCO’lar ise “Enerji İşleri Genel Müdürlüğü veya yetkilendirilmiş kurumlar ile yaptıkları yetkilendirme anlaşması çerçevesinde, enerji verimliliği hizmetlerini yürütmek üzere yetki belgesi verilen enerji verimliliği danışmanlık şirketleri” olarak düzenlenmiştir.

Kanun’un Ek Madde 1’i uyarınca genel yönetim kapsamındaki kamu idareleri ile diğer kamu kurum ve kuruluşlarının, enerji tüketimlerini veya enerji giderlerini düşürmek üzere 15 yılı aşmayacak şekilde enerji performans sözleşmeleri yapmaları mümkündür. Bu kapsamda gerçekleştirilecek mal ve hizmet alımları ile yapım işleri, 4734 sayılı Kamu İhale Kanunu^[4] hükümlerine tabi değildir.

Kanun’da 2018 yılında yapılan değişiklikleri takiben EPS’in uygulama esaslarına ilişkin ikincil mevzuat çıkarılmıştır. 2020 yılında çıkarılan 2850 sayılı Kamuda Enerji Performans Sözleşmelerine İlişkin Usul ve Esaslar Hakkında Karar^[5] ve 2021 yılında çıkarılan Kamuda Enerji Performans Sözleşmelerinin Uygulanmasına İlişkin Tebliğ^[6] ile ihale usulleri, teminatlar, EPS uygulama dönemi, izleme, tasarrufların ölçümü ve doğrulanması ile isteklilerde aranacak teknik ve mali yeterlikler gibi çeşitli konular düzenlenmektedir.

Türkiye’de ESCO modelinin özel sektörde uygulanmasına ilişkin herhangi bir yasal düzenleme getirilmemiştir. Bununla birlikte piyasa oyuncuları, sözleşme özgürlüğü çerçevesinde yaygın olarak kullanılan çeşitli modeller geliştirmiştir.

ESCO Modelleri

ESCO modelleri, taraflar arasındaki risk ve yükümlülük paylaşımına göre farklılık göstermektedir. Ancak, EPS’ler genellikle “paylaşımlı tasarruf modeli” ve “garantili tasarruf modeli” olmak üzere iki temel sözleşme yapısı üzerine kurulmaktadır. Geleneksel ESCO modeli olarak da bilinen paylaşımlı tasarruf modelinde finansman ESCO tarafından sağlanırken, tasarruflar ESCO ve proje sahibi arasında sözleşme süresince paylaşılmaktadır. Projeye peşin ödeme yapma zorunluluğu olmaması ve geri ödemelerin projenin gelirlerinden ya da tasarruflarından yapılması proje sahipleri için önemli avantajlar sunmaktadır. Öte yandan bu model, ESCO’nun borçlanma kapasitesinin güçlü olmasını gerektirmektedir.

Garantili tasarruf modelinde ise finansman proje sahibi tarafından sağlanmaktadır. Proje sahibi, bir finans kuruluşundan kredi alır ve bu kredi, ESCO tarafından enerji tasarrufu garantisıyla desteklenir. Eğer ESCO’nun garanti ettiği enerji tasarruf miktarı ESCO’dan kaynaklanan bir sebepten dolayı karşılanmazsa, ESCO garanti edilen tasarruf miktarı ile gerçekleşen tasarruf miktarı arasındaki farkı proje sahibine öder.

Türkiye’de uygulanan ESCO modelleri ise bilinen bu modellerden belli açılardan farklılık gösterebilmektedir. Öne çıkan özellikler genelde şu şekildedir:

- Finansman

Genellikle ESCO tarafından sağlanmaktadır. ESCO projeyi özkaynaklarıyla veya aldığı kredilerle finanse edebilir. Türkiye’de uygulanan garantili tasarruf modelinde dünyadakinden farklı olarak ESCO’nun hem projeyi finanse ettiği hem de performans garantisi verdiği durumlar görülebilmektedir.

- Proje Sahası

Genel olarak proje sahası, proje sahibinin mülkiyetinde bulunmaktadır; ancak proje sahasının mülkiyetinin ESCO’ya ait olması da mümkündür. Belirli durumlarda ESCO’nun proje sahibi adına projeye uygun araziye araması, tespit etmesi ve bu araziye proje sahibi adına proje sahası olarak edinmesi mümkündür.

- Ödemeler

Proje sahibi, ESCO’ya aylık hizmet bedeli ödemektedir. Bu hizmet bedeli, projenin yatırım bedelini, finansman giderlerini ve sözleşme süresi boyunca işletme ve bakım masraflarını kapsamaktadır. Garantili tasarruf modelinin uygulandığı sözleşmelerde ESCO tarafından garanti edilen elektrik miktarının üretilmediği hallerde üretilmeyen elektrik miktarına karşılık gelen tutar hizmet bedelinden mahsup edilmektedir.

- İhtiyaç Fazlası Elektrik Satışı

Bazı projelerde üretilen ihtiyaç fazlası elektrik görevli tedarik şirketine satılması halinde elde edilen gelir ESCO’ya ait olurken bazı projelerde ise bu gelir proje sahibine aktarılmaktadır.

- Mülkiyet

ESCO, genellikle yapım dönemi veya işletme dönemi sonunda proje varlıklarının mülkiyetini proje sahibine devretmektedir. Bazı durumlarda ESCO, proje varlıklarının mülkiyetini elinde tutmaya devam edebilir.

Sonuç

Yenilenebilir enerjiye dayalı öz tüketim projelerinde ve enerji verimliliği projelerinde kullanılan ESCO modeli, hem enerji maliyetlerini ve karbon emisyonlarını düşürmek hem de enerji projelerinin getirdiği teknik ve mali külfetlerden kaçınmak isteyen şirketler için avantajlı bir proje geliştirme modeli sunmaktadır. Bu modelin önümüzdeki dönemde özellikle Türkiye’deki sanayi tesislerinin yeşil dönüşümüne önemli ölçüde katkı sağlaması beklenmektedir.